

Bachelor eindwerkstuk

Nederland volgens de politiek:

De portrettering van de Nederlandse maatschappij door de zendtijd voor
politieke partijen

Door Walther van den Berg
3336808

Docent: Harold Pflug

05-04-2012

Inhoudsopgave

Inleiding	p.3
Het discours in Nederland	p.4
Het politieke spectrum	p.7
Conclusie	p.10
Literatuurlijst	p.12
Bijlagen	p.13-25
1. PVV	p.13
2. SP	p.16
3. D'66	p.19
4. ChristenUnie	p.22
5. TON	p.25

1. Inleiding

In 2010 deed Rita Verdonk voor het eerst mee aan de landelijke verkiezingen in Nederland met haar partij Trots Op Nederland, afgekort TON. Ondanks de weinig succesvolle afloop (geen zetels behaald), was er natuurlijk wel campagne gevoerd. Zoals alle andere partijen had ook TON een filmpje in de zendtijd voor politieke partijen.¹ Het was een opvallend filmpje wat vaak het slachtoffer is geworden van satirische programma's. Een opvallend fragment hieruit was het einde waarin lijsttrekker Verdonk langs een groep mensen (Nederlanders) loopt. Ze vertelt over hardwerkende mensen, mensen die zorg verdienen en veiligheid op straat. De samenstelling van de mensen is hetgeen wat het meest opvallend is. Zo staan er een kok, een meisje met de fiets, een vrouw met tulpen, een vrouw in Hollandse klederdracht en een jongen van de scouting. Jong en oud, man en vrouw maar allen blank.² Geen spoor van de multiculturele samenleving waar Nederland onontkenbaar in verkeerd.

Hoewel dit voorbeeld wel erg expliciet is, is het maken van een dergelijk campagnefilmpje de normaalste zaak van de wereld voor Nederlandse politieke partijen. Dagelijks is op Nederland 1 om 17:55 een filmpje van een partij te zien op televisie. De meeste partijen kiezen echter voor een subtielere boodschap. Ze laten bijvoorbeeld iemand aan het woord waarmee de kijker zich kan identificeren en die prijst dan de partij aan. Of er wordt juist de onvrede getoond waartegen de bewuste partij zich verzet. Het maken van deze filmpjes zijn allemaal goed uitgedachte constructies.³ Niets wordt aan het toeval overgelaten en dat biedt een mooie ruimte voor analyse. Elk onderdeel van het filmpje is namelijk voor gekozen; van de omgeving tot de acteurs en van de attributen tot de dialoog. Alles is gedaan met een reden en die keuzes zijn het interessantste om te analyseren.

In dit paper zal ik uiteenzetten hoe partijen zich bewust en soms onbewust kunnen profileren aan de hand van zo'n constructie. Ten eerste zal ik het discours op immigratiegebied in Nederland verkennen. Aan de hand van auteurs als McLeod⁴ en Ponzanesi⁵ bespreek ik hoe immigratie als thema behandeld wordt door een natie en dit zal ik op Nederland en de politieke filmpjes betrekken aan de hand van de bundel samengesteld door Buikema⁶. In het hoofdstuk daarna ga ik de filmpjes van verschillende politieke partijen in Nederland analyseren. Deze analyses zijn terug te vinden in de bijlagen. Binnen deze analyses gebruik ik de theorie van Verstraten over de narratologie van film als invalshoek.⁷ Ik heb binnen deze analyses moeten kiezen. Het is namelijk te veel om alle aspecten van alle filmpjes te analyseren. Deze keuzes zal ik verderop uitleggen. Hierna ga ik de snijpunten van deze twee gebieden (de politieke filmpjes en het immigratie- en Nederlanderschapdebat) analyseren door middel van de volgende onderzoeksvraag: "Op welke manier representeren politieke partijen de Nederlandse maatschappij op het gebied van Nederlanderschap en immigratie in hun filmpjes voor de zendtijd voor politieke partijen?"

Het is naar mijn inzien belangrijk om te doen omdat ik op deze manier een bewustzijn kan creëren op het gebied van campagnemateriaal. Deze filmpjes zijn geen ondoordacht project maar geven een dieper inzicht in de visies van verschillende politieke partijen op het gebied van immigratie en Nederlanderschap. Op het moment dat mensen

¹<http://www.youtube.com/watch?v=mHCZrIDd03s&list=UUoymF4MuXDcYZgfvFFAX9EA&index=5&feature=plcp>. Laatst bezocht op 20 maart 2012.

² Zie bijlage 5.

³ Selby, K., Cowdery, R., *How to Study Television*. (New York: Palgrave Macmillan, 1995).

⁴ McLeod, J., *Beginning Postcolonialism, Second edition* (Manchester: Manchester University Press, 2010).

⁵ Ponzanesi, S., Merolla, D., *Migrant Cartographies, edition unknown* (Lanham: Lexington Books, 2005).

⁶ Buikema, R., van der Tuin, I. *Doing Gender in Media, Art and Culture*. First Edition (New York: Routledge, 2009).

⁷ Verstraten, P. *Handboek Filmnarratologie* (Nijmegen: Vantilt, 2006).

zich bewust worden van deze constructie kunnen ze beter de visies van hun keuzemogelijkheden op politiek gebied inzien en zo meer afgewogen beslissingen nemen. Het brengt in kaart wat de visies van het politieke spectrum in Nederland zijn op het Nederlanderschap. Hoewel dit soms redelijk voorspelbaar kan zijn, komen er toch ook een aantal verrassende wendingen aan bod.

2. *Het discours in Nederland*

“Op regeringsniveau leidde de ‘identiteitsdiscussie’ aanvankelijk tot behoedzame standpunten. Vermeden moest worden dat men van ‘eng nationalisme zou worden beticht, maar tegelijkertijd kon toch ook niet worden ontkend dat er sprake was van een eigen nationale culturele identiteit.”⁸ Dit citaat is gebruikt in de context van de ontwikkelingen op het gebied van de Europese eenwording in de jaren '80 en de gevolgen daarvan op de Nederlandse samenleving. Deze bevond zich namelijk in een groeiende identiteitscrisis. De bestaande opvattingen van wat nu precies Nederlands is, werden in twijfel getrokken en er werd over de grenzen gekeken. In de jaren '90 gaf staatssecretaris Nuis van onderwijs, cultuur en wetenschappen in zijn beleidsnota *Pantser of ruggegraat* invulling aan dit gat in de Nederlandse identiteit. Hij stelde hierin dat de Nederlandse identiteit is bepaald door de tolerantie van de Nederlanders en de vele verschillende nationaliteiten die erin wonen een plaats kunnen vinden.⁹

Ponzanesi stelt in haar boek ‘Migrant Cartographies’ dat in Westerse samenlevingen het gezamenlijk geheugen van een natie de ruggegraat vormt van een culturele identiteit.¹⁰ Voor de Nederlandse samenleving betekent dit bijvoorbeeld de Tweede Wereldoorlog en de watersnoodramp maar ook het Europees kampioenschap voetbal in 1988. Het zijn zaken die over het algemeen bekend zijn bij Nederlanders en waardoor zij zich verbonden voelen met de natie. Een buitenlander komt in een vreemde natie met andere collectieve herinneringen en moet deze herinneringen dus snappen om geaccepteerd te worden door de samenleving. Ponzanesi kent in haar boek een grote rol hierin toe aan de audiovisuele teksten die te zien zijn in een land.¹¹ Hiermee worden eigenlijk altijd film en televisie bedoeld. Deze teksten geven een goed beeld over hoe een land zich zaken herinnert en hoe ermee wordt omgegaan in het huidige leven.

Al deze ideeën gaan uit van een omlinjende samenleving. Deze omlijning is gebaseerd op landsgrenzen, ofwel naties. De Nederlandse cultuur houdt op bij de grens want daar begint de Duitse of de Belgische cultuur. McLeod stelt dat naties een soort ingedachte samenlevingen zijn waarin vele individuen denken dat ze een collectief vormen met hun landgenoten. Naties gebruiken het collectief geheugen, symbolen en tradities om het volk (iedereen binnen de landsgrenzen) te binden.¹² Volgens hem is de verbintenis van een natie dus niets meer dan een opgelegd en ingebeeld idee van samenhang met andere mensen die in hetzelfde gebied wonen. De symbolen die gebruikt worden zijn bijvoorbeeld een vlag, tulpen en molens. Bij tradities kunnen we het hebben over nationale feestdagen zoals Koninnedag en de dodenherdenking. Hier vallen echter ook alledaagse dingen onder als het schudden van elkaars hand of de cirkel met familie en vrienden op verjaardagen.

⁸ Pots, R., *Cultuur, Koningen en Democraten: Overheid en Cultuur in Nederland*. (Amsterdam: Boom, 2000).

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ponzanesi, S., Merolla, D., *Migrant Cartographies, edition unknown* (Lanham: Lexington Books, 2005).

¹¹ Ibidem.

¹² McLeod, J., *Beginning Postcolonialism, Second edition* (Manchester: Manchester University Press, 2010).

Maar hoe neutraal bekijken we nu eigenlijk onze eigen cultuur als we deze zien door een cameralens? Aan elke camerapositie en elke verschillende lens hangen al vooroordelen. Zo lijkt iemand die lichtelijk van onderen wordt gefilmd grootser dan hij misschien in werkelijkheid is. Een groothoeklens kan een dramatische lading geven aan ogenschijnlijk onbeduidende tafereeltjes. Buikema vindt dat de huidige samenleving wordt gedomineerd door een scopofilistische blik.¹³ Dit houdt in dat het mannelijke overheerst in het kijken naar audiovisuele teksten. Hierdoor wordt de vrouw een soort lustobject waar naar gekeken dient te worden. Deze theorie is op meerdere manieren toe te passen. Ponzanesi heeft het in haar boek namelijk over 'the self' en 'the other'.¹⁴ Dit zijn termen die duiden op de overheersende cultuur en de ondergeschikte cultuur. Met de theorie van Buikema kan men zeggen dat er vanuit de overheersende cultuur ofwel 'the self' door middel van audiovisuele teksten wordt gekeken naar de ondergeschikte cultuur, ofwel 'the other'. Ik bedoel hierbij niet dat de ondergeschikte cultuur minderwaardig zou zijn, ik bedoel ermee dat er in verschillende gebieden een verschillende dominantie qua culturen is. Zo is de Nederlandse, Westerse cultuur hier in Nederland dominant. In bijvoorbeeld Frankrijk zou de Westerse cultuur nog steeds dominant zijn maar de Nederlandse cultuur alweer ondergeschikt. In bijvoorbeeld Kenia zijn zowel de Nederlandse als de Westerse cultuur ondergeschikt.

De Nederlandse cultuur wordt dus gezien vanuit een subjectief standpunt als we het bekijken door middel van audiovisuele teksten die uit Nederland komen. Er zijn aannames dat bijvoorbeeld het schudden van een hand de norm is. Maar omdat dit vanuit de dominante cultuur is voortgekomen, geven migranten in ons land daar misschien wel een hele andere betekenis aan. In een artikel van Marc Hertogh wordt onderzocht hoeveel belang de Nederlandse samenleving eigenlijk wel niet hecht aan zo'n culturele traditie. Hij begint met het voorval dat in 2006 een school niet een lerares mocht schorsen omdat zij vanuit haar geloof geen handen wilde schudden met mannen. Hoewel de Islamitische lerares in het gelijk werd gesteld door de het CGB (Commissie Gelijke Behandeling), waren veel Nederlanders het oneens met het niet-bindende oordeel van deze commissie.¹⁵ Zij hadden liever gezien dat de docente zich had aangepast aan de overheersende cultuur. De ophef die hierover ontstond in de samenleving en het blijven weigeren van het schudden van handen door de lerares hebben er uiteindelijk voor gezorgd dat de lerares werd ontslagen door de school in Utrecht.¹⁶

De vraag die Nederlanders zich stellen, is wat nu eigenlijk de eigen cultuur precies is. Dat het voor iedereen anders is, zal niet als een verrassing komen. De lokale cultuur van een Friese boer is overduidelijk compleet anders dan die van een havenarbeider uit Rotterdam. De vraag binnen het Nederlandse identiteitsdebat is wie nu eigenlijk precies mag bepalen wat de eigen cultuur is.¹⁷ Zijn dit de collectieve herinneringen van de blanke autochtone Nederlanders of zijn er ook allochtone inmengingen mogelijk? In 2004 kwam de regering met het plan om een nationaal canon voor de geschiedenis te maken.¹⁸ Hierin zijn geen gebeurtenissen opgenomen die komen uit de geschiedenis van de grootste allochtone groepen in Nederland (Turken en Marokkanen). Het maken van een canon wordt ingezet om de nationale cultuur te benadrukken. Deze is dus afhankelijk van en wordt in stand gehouden door de mensen die dit beleid maken.

¹³ Buikema, R., van der Tuin, I. *Doing Gender in Media, Art and Culture*. First Edition (New York: Routledge, 2009).

¹⁴ Ponzanesi, S., Merolla, D., *Migrant Cartographies, edition unknown* (Lanham: Lexington Books, 2005).

¹⁵ Hertogh, M. *What's in a Handshake? Legal Equality and Legal Consciousness in the Netherlands*. Social and legal studies, Volume: 18,(June, 2009).

¹⁶ RTV Utrecht, <http://www.rtvutrecht.nl/nieuws/138978>. Bezocht op 31 maart 2012.

¹⁷ Doppen, F. *Citizenship Education and the Dutch National Identity Debate*. Education, citizenship and social justice, Volume: 5,(July, 2010).

¹⁸ Ibidem.

In de jaren '90 zorgden deze beleidsmakers voor een verandering in het immigratiebeleid. In de jaren '80 was de politiek nog vooral bezig om de rechten van de allochtone groep in Nederland te verstevigen. Daarna werd de naturalisatietest lastiger. Er werd vooral gefocust op kennis van de Nederlandse taal zodat immigranten zich beter zouden kunnen redden in de Nederlandse samenleving.¹⁹ Van Oers ziet hierin een trend die meer lenden in de Westerse wereld volgen. Door het moeilijker te maken de nationale identiteit te verkrijgen is het lastiger om jezelf te vestigen in dat land.²⁰ Dit beschermt de eigen cultuur omdat inwoners het stemrecht hebben. Hiermee stemmen ze wie ze als beleidsmakers willen en deze hebben zoals gezegd een dikke vinger in de pap op het gebied van de nationale cultuur.

Soms kan deze eigen cultuur echter ook vrijheden bieden aan uitingen van andere culturen. Net zoals bij discussie van de lerares die geen hand wilde geven aan mannen vanwege haar geloof, was er ook een iconische discussie over de hoofddoek. Dit debat ligt echter net even anders omdat het niet zozeer de aantasting van de nationale cultuur betreft, maar het toevoegen van de eigen ondergeschikte cultuur aan de overheersende cultuur. De Nederlandse samenleving is lange tijd een verzuilde samenleving geweest. Dit heeft geleid tot veel wetten die religie in bescherming nemen. Je beroepen op de vrijheid om je religie te beleiden maken dus veel kans in Nederland.²¹ Het debat is uiteindelijk geëindigd met een compromis. In publieke functies is het nu verboden om je herkenbaar religieus te uiten. In de openbare sfeer is het echter toegestaan om religieuze symbolen te dragen.²² Vandaag de dag zijn daar echter ook weer grenzen aan gesteld. Met het boerkaverbod die kleding verbiedt die het grootste gedeelte van het gelaat bedekt, is ook gesteld dat in de Nederlandse samenleving je elkaar in de ogen moet kunnen kijken. Het maken van een compromis op het gebied van cultuur is ook een soort culturele uiting van het Nederlandse poldermodel.²³ Het geeft aan hoe Nederland in het cultuurdebat staat.

De politiek lijkt namelijk te beseffen dat de Nederlandse cultuur aan het veranderen is. Hier wordt wetgeving op gemaakt om dit proces te remmen.²⁴ Lechner stelt dat dit beleid vanuit de politiek averechts werkt op de bewustwording van de nationale identiteit. *"These efforts have yielded no single answer to the question of what it means to be Dutch. The Dutch do not 'really' know who they are, in the sense that the discourse is contentious and the answers embedded in policy are diverse."*²⁵

De manier waarop Nederland in het cultuurdebat staat geeft ook aan hoe we tegen de filmpjes in de zendtijd voor politieke partijen moeten kijken. Welke representaties van Nederland zien we terug in deze audiovisuele teksten en hoe worden symbolen en tradities ingezet om de nationale cultuur weer te geven. In het komende hoofdstuk analyseer ik de audiovisuele teksten uit de zendtijd voor politieke partijen. Hierbij kijk ik naar een bepaald aantal aspecten. Ik zal meer ingaan op beleid van specifieke partijen en politieke stromingen. In de analyses zal ik ingaan op hoe de Nederlandse cultuur, met al zijn mitsen en maren die zijn besproken in dit hoofdstuk, terugkomt in de filmpjes van de partijen.

¹⁹ Oers, van, R. *From Liberal to Restrictive Citizenship Policies: the Case of the Netherlands*. International journal of multicultural societies, Volume: 10,(2008).

²⁰ Ibidem.

²¹ Lettinga, D., Saharso, S. *Contentious Citizenship: Policies and Debates on the Veil in the Netherlands*. Social politics, Volume: 15,(December, 2008).

²² Ibidem.

²³ Ibid.

²⁴ Lechner, F. *Redefining National Identity: Dutch Evidence on Global Patterns*. International journal of comparative sociology, Volume: 48,(August, 2008).

²⁵ Ibidem.

3. *Het politieke spectrum*

Het Nederlandse politieke klimaat bestaat bij de gratie van het Nederlandse poldermodel. Door overleg tussen verschillende partijen en het wikken en wegen van zaken komen verschillende partijen met elkaar tot een oplossing. Zo kan het voorkomen dat bij verschillende problemen, partijen een net wat verschillende koers varen op het gebied van immigratie. Natuurlijk valt er wel een lijn te trekken uit de keuzes van de partijen en die wil ik hier dan ook even kort uiteenzetten.

Aan de rechter, liberale kant van het politieke spectrum staat onder ander de VVD. Deze partij heeft in zijn *Liberaal Manifest* uit 1981 al uitgesproken dat er iets gedaan moet worden aan de problematiek die zal ontstaan door de multiculturele samenleving.²⁶ Hierin staat onder meer dat ieder mens uniek is en gelijke kansen verdient te krijgen. De partij richt zich vooral op het goed laten instromen van buitenlanders in de Nederlandse cultuur. In de jaren '90 is er een omslag merkbaar. Vooral de Islamitische cultuur wordt bekritiseerd omdat deze niet op dezelfde voet zou staan met de West-Europese. De partij bespreekt de 'grenzen van de multiculturele samenleving.'²⁷ De VVD groeide hiermee uit tot een partij die voorop ging in een strenger immigratiebeleid onder de grote partijen.

Aan de andere kant van het spectrum, de sociaal-democratische kant, was de PVDA een toonaangevende partij. In de jaren '80 lagen de standpunten van de PVDA en de VVD nog niet eens zo gek ver uit elkaar. Ook de PVDA benadrukte natuurlijk de individualiteit maar wilde daarbij ook de 'structurele achterstandssituatie van etnische minderheden' bestrijden.²⁸ Door middel van dialoog wilde de PVDA de verschillende groepen in de samenleving nader tot elkaar brengen zonder dat ze zich aan elkaar hoefden te storen. In de jaren '80 werden links en rechts verder uit elkaar gedreven. Waar rechts voornamelijk een cultuurspleet zag, zag links opkomend racisme. De PVDA kwam in de jaren '90 met het idee dat dit opgelost zou moeten worden door allochtonen alle faciliteiten die mogelijk zijn te bieden, om zo goed te kunnen functioneren binnen de Nederlandse samenleving. De partij vond dat niet zozeer het immigratiebeleid verscherpt moest worden, maar het integratiebeleid geïntensiveerd.²⁹

Deze scheiding tussen links en rechts in de Nederlandse politiek is nog altijd van groot belang. Hoewel sommige partijen verder gaan dan de nu genoemde voorbeelden, zitten vele andere partijen er tussenin. De vraag is hoe 'rechts' of hoe 'links' het beleid van een specifieke partij nu precies is. Hierin kiest elke partij een mate van profilatie. Door het beleid van de partij uit te dragen naar de samenleving geeft de partij zich een plaats in die samenleving en kunnen mensen zich identificeren of juist afzetten tegen de partij. Dit profileren gebeurt door middel van het voeren van campagnes.

De spotjes in de zendtijd voor politieke partijen is hier een duidelijk voorbeeld van. In de komende alinea's zal ik een viertal partijen (PVV, SP, D'66 en ChristenUnie) en hun filmpjes bespreken. Binnen de analyses van deze filmpjes die te vinden zijn in de bijlagen heb ik voor een paar specifieke aandachtspunten gekozen. Het is namelijk goed mogelijk om dit gehele eindwerkstuk te vullen met de analyse van een enkel filmpje. Binnen mijn analyse heb ik extra aandacht besteed aan de punten landschap, acteurs en geluid. Onder landschap versta ik de omgeving of het decor waarin het filmpje is opgenomen. Onder de acteurs analyseer ik alle mensen in het filmpje, wat zijn hun kenmerken en wat zijn hun handelingen? Bij geluid analyseer ik de gesproken tekst. Ik eindig elke analyse met een kopje opvallendheden omdat ik daar de interessante punten op het gebied van immigratie kan

²⁶ Fermin, A. Nederlandse politieke partijen over minderhedenbeleid 1977-1995. gedigitaliseerd boek, (January 1, 1997).

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

aanhalen die anders misschien buiten de boot vallen.

PVV

De partij van Rita Verdonk was misschien geen lang leven beschonken, het idee wordt op een andere manier door een ander iemand toch weer aangegrepen. De ideeën over een streng immigratiebeleid blijven weerklank vinden in de maatschappij. Een partij die door sommigen als extreem rechts op dit gebied wordt gezien is de PVV. De PVV is een relatief nieuwe partij die zich vooral profileert als een partij met kritiek op de Islam. Hun filmpje voor de zendtijd van politieke partijen³⁰ liegt daar dan ook niet om. Wilders legt in zijn filmpje overduidelijke connotaties tussen de negatieve termen die hij gebruikt (gelukszoekers) en de beelden die hij laat zien (vrouwen met hoofddoeken). Hij richt zijn pijlen op een specifieke groep in de samenleving. De voorstelling die uit het spotje van de PVV echter blijkt is een land dat alleen maar bestaat uit Islamitische buitenlanders. Hij speelt in op xenofobische gevoelens vanuit de maatschappij om zo kiezers voor zich te kunnen winnen.

Onderzoek wijst echter uit dat de houding van Nederlanders ten opzichte van buitenlanders helemaal niet zo is verslechterd als wordt voorgedaan.³¹ Hij is zelfs verbeterd ten opzichte van de jaren '90 in Nederland. Er wordt hier echter wel een uitzondering op gemaakt; de situatie van moslims is niet per definitie verbeterd. Volgens dit onderzoek zullen de spanningen tussen autochtonen en (Islamitische) allochtonen alleen maar toenemen naar mate beide groepen verschillende waarden en normen willen handhaven/invoeren in Nederland³². De PVV probeert op deze gevoelens in te spelen door rigoureuze uitspraken en voorstellen over deze bevolkingsgroep.

In het filmpje van de PVV wordt geen weergave geprobeerd te geven van de Nederlandse samenleving maar van de Nederlandse samenleving zoals zij die zien. Met het vooral benadrukken van de problemen die de Nederlandse samenleving heeft wordt een beeld geschetst van een niet bestaande maatschappij. Natuurlijk zijn er moslims in ons land, maar de afwezigheid van de autochtone Nederlander in het spotje van de PVV probeert mensen ervan te overtuigen dat zij in veel grotere getalen in Nederland zijn dan in werkelijkheid zo is.

De PVV is zonder twijfel de partij die het meeste doet aan het proberen van de eigen standpunten kracht bij te zetten door een ander zwart te maken. De aanval op Job Cohen bedraagt een substantieel deel van de video. Hierdoor wordt de PVV wat minder een roepende in de woestijn. Er zijn volgens het filmpje daadwerkelijk mensen met macht die de Islam verwelkomen in Nederland, dit is gevaarlijk volgens de PVV. Met deze aanval op een persoon maar vooral het gedachtegoed waar hij voor staat geeft de PVV een gepolariseerde samenleving weer waarin het normaal is een groep fanatieke pro-Islam hebt, en het dus ook niet zo vreemd is dat er een fanatieke groep tegen de Islam is.

SP

De socialistische partij verschilt op veel punten niet zoveel met het beleid van de PVV. Beide partijen proberen op te komen voor de mensen in deze maatschappij die er het slechtste voor staan. Op het punt van immigratie staan de partijen echter mijlenver uit elkaar. Waar de PVV liever de immigratie aanpakt, wil de SP vooral de integratie bevorderen. Een groot verschil in opvatting over de samenstelling van de Nederlandse maatschappij. Dit komt terug in hun filmpje voor de zendtijd van politieke partijen³³.

³⁰ Zie bijlage 1.

³¹ Jaspers, E., Londen, M., Lubbers, M. *Een longitudinale studie naar veranderde etnocentrische reacties in Nederland*. Migrantenstudies, Volume: 2, (January 1, 2009).

³² Ibidem.

³³ Zie bijlage 2.

De diversiteit van de getoonde samenleving is het grote punt van verschil met de PVV. In het spotje komen een ontzagwekkende 79 mensen aan het woord. Zij lezen allemaal uit een schijnbaar ingezonden brief naar de toenmalig partijleider Jan Marijnissen. Hiermee schetsen zij een duidelijk ander beeld van de Nederlandse bevolkinssamenstelling dan de PVV. Waar de SP echter wel met de PVV overeenkomt is het idee van wat nu eigenlijk Nederland is. De achtergronden die maar een kleine rol spelen in alle close-ups van de mensen in beeld verraden wat de SP onder Nederland verstaat. Molens, havens en pondjes komen vaak terug. Het zijn iconische tafereeltjes van Nederland die heel herkenbaar zijn als Nederland. Waar de PVV tegenstellingen probeert te scheppen door de bedreiging (Islam) in het Nederlandse landschap (markt, polder) te zetten, zet de SP juist de mensen op een herkenbare plek.

Waar de SP nog meer overeenkomt met de PVV, maar ook met de andere spotjes, is het verpersoonlijken van de tegenstander. Bij de SP moet Balkenende het echter ontgelden. Hij krijgt het niet zo zwaar voor zijn kiezen als Job Cohen bij de PVV maar er wordt toch aan hem gevraagd om verantwoording af te leggen aan zijn Christelijke wortels.

D'66

Deze partij is duidelijk minder uitgesproken dan de twee voorgaande. Het opvallende aan deze partij is zelfs dat zij zoveel mogelijk hangijzers proberen te vermijden door het totaal weg te laten. Wanneer je het spotje van de SP naast die van de D'66³⁴ legt is het eerste wat opvalt de acteurs. Zij krijgen bij de liberaal-democraten veel minder nadruk dan bij de socialisten. Door het gebruik van wide shots is niemand echt duidelijk in beeld (op Alexander Pechtold na) en hoe Nederland er nu precies uit ziet wordt domweg verzwegen. Bij het kopje arbeidsmarkt is geen enkel beeld te zien van hoe de D'66 deze arbeidsmarkt nu eigenlijk voor zich ziet.

Het verschil kan hem zitten in het feit dat deze partij als progressief wordt gezien. Veranderingen en hervormingen staan hoog op het lijstje van dit soort partijen en daarom wordt er ook vaak meer gesproken over visies en lange termijnplannen dan over de dagelijkse problemen binnen de samenleving. Het opwerpen van een eigen constructie hoe de Nederlandse samenleving er nu eigenlijk uit ziet, wie daarin horen en hoe zij zich horen te gedragen past niet in dit beeld.

De aanval op de tegenstander is bij D'66 ook mild als bij geen ander. Het kabinet wordt verweten geen visie te hebben en daarom staat Nederland al een tijdje stil. Het is een verwijt maar hier ligt geen belangrijk punt in het spotje. De eigen visie op de Nederlandse maatschappij staat centraal maar behalve een aantal beelden van een school en van een bouwplaats wordt er niets getoond. Juist deze absentie van een afspiegeling van de Nederlandse maatschappij is een idee van de Nederlandse maatschappij. De visie van D'66 is alleen dat deze niet omljnd is en daarom geen vaste vorm heeft.

ChristenUnie

Met zijn meer conservatieve instelling heeft de ChristenUnie een duidelijker idee over de Nederlandse maatschappij. Het filmpje³⁵ is narratologisch gezien zeer duidelijk opgebouwd en heeft hierdoor wel iets weg van het spotje van de PVV. Er is een duidelijke probleemstelling, de oplossing wordt gepresenteerd en we zien de oplossing aan het werk. Voor de ChristenUnie is deze oplossing André Rouvoet.

Een andere treffende gelijkenis is het gebruik van een iconisch Nederlands tafereel als de markt. Ook de ChristenUnie gebruikt dus de locatie om een idee te geven wat zij nou echt verstaan onder Nederland. Het tafereel op de markt verschilt echter wel enorm met dat van de PVV. Hier lijkt het gebrek aan verscheidenheid naar de andere kant toe doorgeslagen.

³⁴ Zie bijlage 3.

³⁵ Zie bijlage 4.

Van de 16 mensen die in totaal in beeld worden gebracht is er slechts een donkere vrouw bij. De rest lijkt allemaal autochtoon te zijn. Het bestaan van de multiculturele samenleving wordt hier bijna in zijn geheel ontkend. Het feit dat er een aanzienlijke groep moslims in Nederland woont, wordt genegeerd in het filmpje van de ChristenUnie.

Verderop in het spotje lijkt het antwoord gevonden te worden. Er zijn wel allochtonen te vinden in het spotje van de ChristenUnie maar gewoonweg geen Islamitische. Elke buitenlander die te zien is lijkt afkomstig uit een buitenlandse Christelijke cultuur. Hiermee geeft de ChristenUnie eigenlijk een net zo verstoord beeld van de samenleving als de PVV. Het is een onechte afspiegeling en daarmee meer een visie van de ChristenUnie op hoe zij de Nederlandse samenleving zien dan een realistisch weloverwogen afspiegeling van het straatbeeld van Nederland.

4. *Conclusie*

Aan de hand van deze vier besproken partijen heb ik geprobeerd duidelijk te maken dat elke partij er zijn eigen visie op de Nederlandse samenleving heeft. Hoe deze eruit ziet en dus gerepresenteerd wordt is geen vast omlijnd begrip. Het beantwoorden van de vraag "Op welke manier representeren politieke partijen de Nederlandse maatschappij op het gebied van Nederlandschap en immigratie in hun filmpjes voor de zendtijd voor politieke partijen?" ligt voor elke partij dan ook anders.

De PVV laat in hun filmpje een groot aandeel aan Islamitische Nederlanders zien. Dit komt overeen met het focussen van hun beleid op de Islamitische cultuur en het beteugelen daarvan. De SP daarentegen toont juist een grote diversiteit aan mensen in typisch 'Nederlandse' omgevingen. Dit komt weer overeen met een beleid wat kritisch is tegenover Europa maar positief tegenover de multiculturele samenleving. Het filmpje van D'66 laat juist wat minder concreet het beleid zien. Maar ook dit is een gemaakte keuze, ze zijn erg voorzichtig met het voorschrijven van ideeën over hoe de Nederlandse samenleving eruit zou moeten zien en blijven daar in hun filmpje dan ook verre van. Ten slotte heeft de ChristenUnie wel een duidelijkere visie over de samenleving. Als traditioneel kleine partij is deze gestoeld op de waarschijnlijke achterban; Christenen. Hierdoor wordt een Christelijke versie van de Nederlandse samenleving getoond in hun filmpje.

Deze partijen zijn natuurlijk niet de enige in Nederland. Ik heb grote partijen als de PVDA, CDA en VVD niet eens behandeld. Dit heb ik gedaan omdat ik een weergave wilde geven van het politieke spectrum. Hierdoor heb ik gekozen voor in mijn ogen iconische partijen voor de uiteinden van het spectrum. Zowel links, rechts, progressief als conservatief zijn naar voren gekomen en dit geeft een handreiking om de filmpjes van overige partijen te kunnen analyseren. Het analyseren van elke partij, met al hun filmpjes is namelijk onbegonnen werk.

De filmpjes geven naar mijn mening goed het discours weer rondom het Nederlandse identiteitsvraagstuk. Dit vraagstuk is gebaseerd op een maatschappij die vanuit zichzelf al een constructie is. Deze constructie wordt in stand gehouden door de overheersende cultuur en de politieke representatie daarvan. Deze cultuur is van mening dat de onderliggende cultuur moet toegroeien naar de overheersende. In Nederland zijn er echter een bepaald aantal vrijheden in de eigen cultuur ingebakken die ruimte bieden aan de onderliggende cultuur. Een goed voorbeeld hiervan is het dragen van een hoofddoekje op publieke plaatsen.

De audiovisuele teksten van de partijen zijn ook weer geconstrueerd. Er zijn overal keuzes gemaakt die de representatie van Nederlandschap beïnvloeden. De filmpjes zijn dus een constructie van een constructie van de samenleving. Hierdoor vervalt elke claim op

een waarheidsgetrouwe representatie van de samenleving. Op het moment dat we beseffen dat het allemaal constructies zijn, is het belangrijkste doel gehaald. Elke partij heeft een bepaalde ideologie en vind sommige onderwerpen belangrijker dan andere. Het is niet vreemd dat in de samenleving die wordt voorgesteld door die desbetreffende partij, deze thema's meer nadruk zullen krijgen.

Literatuurlijst:

- Bordwell, D., en Thompson, K., *Film Art: An Introduction, Seventh edition* (New York: McGraw-Hill, 2006).
- Buikema, R., van der Tuin, I. *Doing Gender in Media, Art and Culture*. First Edition (New York: Routledge, 2009).
- Doppen, F. *Citizenship Education and the Dutch National Identity Debate*. Education, citizenship and social justice, Volume: 5,(July, 2010).
- Fermin, A. Nederlandse politieke partijen over minderhedenbeleid 1977-1995. gedigitaliseerd boek, (January 1, 1997).
- Hertogh, M. *What's in a Handshake? Legal Equality and Legal Consciousness in the Netherlands*. Social and legal studies, Volume: 18,(June, 2009).
- Jaspers, E., Londen, M., Lubbers, M. *Een longitudinale studie naar veranderde ethnocentrische reacties in Nederland*. Migrantenstudies, Volume: 2,(January 1, 2009).
- Lechner, F. *Redefining National Identity: Dutch Evidence on Global Patterns*. International journal of comparative sociology, Volume: 48,(August, 2008).
- Lettinga, D., Saharso, S. *Contentious Citizenship: Policies and Debates on the Veil in the Netherlands*. Social politics, Volume: 15,(December, 2008).
- Lievaart, R., *Films maken* (Amsterdam: QQLeQ, 2010).
- McLeod, J., *Beginning Postcolonialism, Second edition* (Manchester: Manchester University Press, 2010).
- Oers, van, R. *From Liberal to Restrictive Citizenship Policies: the Case of the Netherlands*. International journal of multicultural societies, Volume: 10,(2008).
- Ponzanesi, S., Merolla, D., *Migrant Cartographies, edition unknown* (Lanham: Lexington Books, 2005).
- Pots, R., *Cultuur, Koningen en Democraten: Overheid en Cultuur in Nederland*. (Amsterdam: Boom, 2000).
- Selby, K., Cowdery, R., *How to Study Television*. (New York: Palgrave Macmillian, 1995).
- Verstraten, P. *Handboek Filmnarratologie* (Nijmegen: Vantilt, 2006).

Bijlage 1 analyse PVV zendtijd politieke partijen.
http://www.youtube.com/watch?v=9-TlejycWko&feature=results_video&playnext=1&list=PL62B95992DB75EB60

Landschap

het filmpje van de PVV begint met een shot van een landend vliegtuig. Het duurt niet lang totdat de herkenbare controletoren van luchthaven Schiphol te zien is. Hierna vervaagt het beeld waardoor er een nieuw tafereel in beeld komt. Een stadsbeeld waarin te zien is hoe mensen (aan de hoofddoeken te zien vooral van buitenlandse komaf) over straat lopen. Het beeld loopt in elkaar over zodat zowel de vliegtuigen als de stadsbeelden te zien zijn. Pas na 38 seconden stoppen de beelden van de vliegtuigen en wordt er overgeschakeld naar een minaret met een Turkse en een Nederlandse vlag op de voorgrond. Het systeem blijft hetzelfde de minaret wordt afgewisseld met beelden van een straat met daarop veel buitenlanders. In veel gevallen is dit een markt. Het contrast in dit beeld is vrij groot. De markt is ingericht zoals een 'typisch Nederlandse' markt ingericht zou zijn. Dat hier veel buitenlanders in rondlopen wordt gepoogd als een contrast neer te zetten. Hierna wordt er overgeschakeld naar beelden van een gevangenis en daarna Job Cohen (vooral beelden van hem als hij wordt rondgeleid in de Islamitische cultuur). Telkens weer afgewisseld van beelden van de straat en met name de markt. Na 2:11 komt Geert Wilders in beeld die voor een moskee in aanbouw staat. Het filmpje eindigt met snelle flitsen van wat we in de twee minuten daarvoor hebben gezien.

Acteurs

In dit kopje kijk ik naar de vraag wie er in beeld zijn en wat ze precies doen. Zoals net al vermeld wordt er veel geschakeld naar beelden van de straat. Dit zijn naar mijn inzien mensen die niet weten dat ze gefilmd worden en er in ieder geval niet voor gevraagd zijn om mee te spelen. Het zijn voornamelijk vrouwen met hoofddoeken en mannen met een duidelijk Noord-Afrikaanse afkomst (te zien aan de huidskleur en de kledij). Zij doen niet zo heel erg veel. Ze praten wat, ze lopen over straat en kijken naar de marktkraampjes. Zij vormen het probleem in het filmpje wat overwonnen moet worden volgens de klassieke narratieve driedeling.³⁶ Dan ontvouwt zich de antagonist in het filmpje; Job Cohen. Het begint met een weinig flatteus shot waarin hij in close-up aan het gapen is. Daarna zien we afwisselende beelden van Cohen die zich blijkaar laat rondleiden in de Islamitische cultuur. Hij bezoekt een moskee, loopt door een medina en trekt zijn schoenen uit. Tot slot zien we hem een kopje thee drinken. Pas op het einde komt de hoofdpersoon in beeld. Zijn stemgeluid was al over het hele filmpje te horen maar vanaf 2:11 komt Geert Wilders in beeld. Hij maakt zijn verhaal af en daarmee eindigt het filmpje.

Geluid

Het geluid binnen dit filmpje is niet zo bijzonder spannend. Er is een audiospoor waarop de stem van Wilders als een voice-over te horen is. Daarnaast is er een spoor waarbij de geluiden van de getoonde beelden worden gehoord (landende vliegtuigen) en op het laatste spoor staat muziek. De achtergrondgeluiden vallen al snel weg en de muziek is ondergeschikt aan de voice-over. In deze voice-over laat Wilders horen wat volgens hem de huidige trend is binnen Nederland met betrekking tot immigratie. Hij vertelt over hoe elke dag vliegtuigen landen vol met gelukszoekers. Hij benadrukt hierbij dat de huidige machthebbers (het demissionaire kabinet Balkenende IV) dat allemaal prima vinden. Hierna komen een aantal statistieken die worden toegelicht. (percentage uitkeringen naar niet-Westerse allochtonen, het hoge percentage allochtonen wat in aanraking komt met justitie etc.) Dan opent hij de aanval op de nieuwe lijsttrekker van de PVDA; Job Cohen. Wilders

³⁶ Lievaart, R., *Films maken* (Amsterdam: QQLeQ, 2010).

verteld wat er in zijn ogen allemaal mis met hem is en wat hij van plan is met de multiculturele samenleving. Het eindigt met een betoog waarbij hij zelf in beeld is. Het geluid schakelt hierbij van non-diëgetisch naar diëgetisch.³⁷ Dit betekent dat het geluid wat je hoort nu wel in de wereld past die in beeld te zien is. hij verteld dat 'de PVV niet kiest voor het capituleren tegenover de Islam zoals de PVDA dat wil.'

Opvallendheden

Het eerste wat opvalt is de sterke connotaties die Wilders door middel van zijn gesproken tekst oproept met het vertoonde beeld. Op het moment dat hij het heeft over nieuwe gelukszoekers, zijn zowel een landend vliegtuig als vrouwen met een hoofddoek op straat te zien. Het beeld legt uit wat hij met deze gelukszoekers bedoeld. Als hij vervolgt met de tekst dat Nederland de controle over haar eigen grenzen volledig kwijt is, wordt het beeld van Schiphol nog sterker gemaakt. Het is een duidelijk iconische verwijzing³⁸ naar grenzen van Nederland. Door steeds maar weer het herhalende beeld van landende vliegtuigen en buitenlanders op straat wordt de indruk gewekt dat al deze vliegtuigen vol zitten met mensen die meteen in Nederland de straat opgaan.

Het tweede gedeelte van het filmpje wat na 38 seconden begint, laat zien dat Nederland moet vrezen voor deze mensen. De vliegtuigen zijn weg en buitenlandse mensen zijn veelvuldig in beeld. Wederom zorgt de gesproken tekst voor een connotatie bij deze beelden. De statistieken die worden opgenoemd en in het beeld verschijnen worden bijna letterlijk meteen geprojecteerd op deze bevolkingsgroep. Ook cijfers die bij waarheid verachtelijk zouden zijn (meer dan 60% Nederlandse Turken vind dat vrouwen teveel rechten en vrijheden hebben, helft Nederlandse moslims sympathiseert met aanslagen van 11 september 2001), zijn deze mensen te zien. Dit geeft deze merkwaardige statistieken een gezicht.

Het bijzondere hier vind ik dat deze mensen in het filmpje werkelijk niets vreemds doen. Zij lopen over straat en praten met elkaar zoals iedereen dat zou kunnen doen. We zien geen criminaliteit, geen vrijdaggebed of halalvlees. Alles wat zou kunnen worden gezien als negativiteit of als het niet aanpassen aan de lokale cultuur wordt niet in beeld gebracht.

In het derde gedeelte wordt een hetze tegen de PVDA en Job Cohen in het bijzonder gestart. Dit is bijzonder omdat het bij andere partijen niet of nauwelijk voorkomt. Wilders vindt in Cohen een duidelijke tegenstander die hij kan aanpakken omdat ze op veel punten tegenover elkaar staan. Door zijn standpunten uit de context te halen. Een voorbeeld hiervan is: "Job Cohen pleit voor een Islamitische cultuur in Nederland." Door deze zaken uit de context te halen, zet Wilders zich neer als de persoon die de problemen oplost die door anderen worden opgeworpen.

het laatste gedeelte is eigenlijk vrij standaard. De hoofdpersoon is in beeld en legt nog eens even uit waar zijn partij voor staat en waarom er op hem gestemd moet worden.

³⁷ Bordwell, D., en Thompson, K., *Film Art: An Introduction, Seventh edition* (New York: McGraw-Hill, 2006).

³⁸ Ibidem.

"Geislamiseerde markt met opvallende kopjes in beeld.

Tegen Job Cohen.

Bijlage 2 analyse SP zendtijd politieke partijen.
<http://www.sp.nl/fun/media/> (de brief)

Landschap

Het filmpje van de SP heeft geen duidelijk geprofileerde achtergrond. Het gaat vooral om de voormalig partijvoorzitter Jan Marijnissen die een brief van een mevrouw uit Emmeloord voorleest. Dit doet hij voor de tweede kamer. Omdat deze brief blijkbaar goed de problematiek die de SP wil aanpakken behandelt, heeft hij het gehaald tot een spotje in de zendtijd voor politieke partijen. Er zijn continu vele verschillende mensen die fragmenten uit deze brief voorlezen. Rond de drie tot vier fragmenten is Marijnissen te zien die de brief voordraagt aan de tweede kamer. De andere mensen vertellen fragmenten uit de brief voor op de meest uiteenlopende locaties. Zo wordt er voorgelezen op het binnenhof, de haven, een bejaardentehuis, huizen, kantoren, speelterreinen etcetera. Wat opvalt aan deze locaties is dat het locaties zijn die iconisch zijn voor de Nederlander die het niet al te breed heeft op financieel gebied. Dit komt overeen met de beoogde kiezers die de SP wil aanspreken. De SP mikt niet op de gegoede Nederlander maar juist op de mensen die de touwtjes maar net aan elkaar kunnen knopen. Net zoals de PVV komt de SP ook met taferelen aan die als typisch Nederlands beschouwt kunnen worden. Zo is wederom de markt (met bloemenkraam) aan bod maar daarnaast ook een pondje over het water en een molen. Het zijn de plaatjes van Nederland zoals die in schoolboekjes en reisgidsen staan. Wat er aan landschap opvalt is de verscheidenheid ervan die de SP portretteert. Het is onmogelijk om naast de tweede kamer een hoofdlocatie vast te stellen en dit is waarschijnlijk ook precies wat de SP voor ogen had. Ze willen laten zien dat Nederland zo divers is, dat we niet kunnen spreken over iets typisch Nederlands.

Acteurs

De acteurs in het filmpje van de SP zijn net zo verscheiden als de locaties. We kunnen spreken van in feite twee hoofdpersonen. De eerste is Jan Marijnissen die als enige met regelmaat terugkomt als de hoofdpersoon die strijdt tegen de problematiek die wordt opgeworpen in de voorgelezen brief. De tweede is de auteur van de ingezonden brief, mevrouw M. Griffioen uit Lelystad. Zij wordt aan het begin en aan het einde van het filmpje (waarschijnlijk door een actrice) in beeld gebracht. Deze twee vormen de ruggegraat van het filmpje. Hieraan wordt de grote groep personen opgehangen die allemaal een klein gedeelte uit de brief voorlezen. Een telling leert dat dit in totaal 79 personen elkaar opvolgen om een gedeelte uit de brief voor te lezen. Aan het einde van het filmpje komen af en toe wat mensen uit het begin weer naar voren maar het grote aantal acteurs moge duidelijk zijn. Binnen deze groep is duidelijk geprobeerd een zo verscheiden mogelijke groep weer te geven. Mannen en vrouwen, ouderen en jongeren, autochtonen en allochtonen, alles komt aan bod. De actrice die weinig aan bod komt maar wel zeer belangrijk is; mevrouw M. Griffioen uit Lelystad, drukt een grote stempel op dit filmpje. Het filmpje wordt gepresenteerd alsof haar brief letterlijk wordt voorgelezen. Wat niet te achterhalen is, is of dit de werkelijke bewoordingen waren van de mevrouw, of zij deze brief zelfstandig heeft geschreven of dat mevrouw M. Griffioen uit Lelystad daadwerkelijk bestaat. Het zou ook een PR verzinsel kunnen zijn van de SP. Punt is wel dat deze brief, bestaand of niet, problematiek uitspreekt waar SP stemmers zich aan kunnen relateren.

Geluid

Wat er daadwerkelijk in de brief wordt gezegd is opvallend ten opzichte van de filmpjes van andere partijen. Er wordt geen duidelijke visie van de partij naar voren gebracht of verteld hoe zij de afgelopen tijd in discussies in de tweede kamer hebben gestaan. Het verteld de problematiek van één individu die symbool staat voor problematiek in de gehele

samenleving volgens de SP. Dat deze mevrouw zoveel aspecten in haar brief noemt, maakt de brief al wat minder geloofwaardig maar dat is hier niet het punt. Zelfs wanneer het pure fictie is, staat de interpretatie van de brief nog steeds overeind. De SP hanteert behoorlijk abstracte voorbeelden waar weinig inbeeldingsvermogen voor nodig is. “ik heb geen krant en kan ook niet op vakantie want je vakantiegeld gebruik je voor cadeautjes voor je kinderen”, en “ een cursus in het buurthuis is te duur”. Het filmpje komt niet met oplossingen nog met politieke ideologie. De gesproken tekst kaart simpelweg misstanden aan in de samenleving volgens de SP.

Opvallendheden

De grote diversiteit is hetgeen wat het meeste opvalt in dit filmpje. In dit aspect is het totaal anders dan die van de PVV die juist op een enkele doelgroep aanstuurde. De SP ziet Nederland meer als een mengelmoes van zeer diverse mensen. Wat de SP waarschijnlijk onbewust in het filmpje heeft gestopt is dat deze mensen een ding gemeen hebben. Hoewel sommigen een duidelijk accent hebben, beheersen ze allemaal uitstekend de Nederlandse taal. Elke zin wordt goed duidelijk uitgesproken en er zitten geen taalfouten in. Dit komt zowel doordat de boodschap goed over moet komen, als doordat zij de tekst van iemand anders voorlezen. De implicatie die zich hierdoor voordoet is dat de SP vindt, dat al deze groepen mensen zich achter de intentie van deze brief scharen. Door zoveel mogelijk groepen te representeren, probeert de SP een bepaalde afspiegeling van de samenleving te geven. Gemakshalve gaan ze er maar van uit dat complete groepen zich achter deze standpunten kunnen scharen.

Een andere grote opvallendheid is dat de SP net zoals de PVV een antagonist introduceert. De SP richt zich echter tegen de premier van die tijd (Balkenende van het CDA). Er wordt op een gegeven moment gezegd: “als ik Balkenende was, dan zou ik de Bijbel nog maar eens lezen!” In dit stukje tekst wordt een aanval gedaan op de integriteit van Balkenende. Als leider van een Christelijke partij is terugverwezen worden naar de Bijbel een aanval op je beleid. De SP roept middels de brief op de welvaart eerlijker te verdelen en zegt daarbij dat de huidige premier dat niet doet. Ondanks dat hij hier wel moreel verplicht toe zou moeten zijn omdat het in de Bijbel staat.

Het laatste punt wat mij bijzonder opviel aan het filmpje van de SP is dat de cameravoering erg excentriek is. de personages zijn met uitzondering van Jan Marijnissen allemaal minstens een keer in close-up genomen en de meerderheid is alleen maar in close-up te zien. Het maakt de achtergrond minder belangrijk dan de mensen. Dit is een groot verschil met de PVV, hier was de achtergrond of de landschappen juist van groot belang. Ik concludeer hieruit dat de Nederlandse cultuur voor de PVV een belangrijker onderwerp is dan voor de SP. De plaatjes die als typisch Nederlands ingedeeld kunnen worden zitten bij allebei de filmpjes erin maar de nadruk ligt op de verschillende zaken. Waar de PVV zich meer richt op Nederland, richt de SP zich meer op de mensen in Nederland.

Grote verscheidenheid acteurs SP

Bijlage 3 analyse D'66 zendtijd politieke partijen.
<http://www.youtube.com/watch?v=Oc3menDPFs4&feature=relmfu>

Landschap

Het filmpje van de sociaal-liberalen van D'66 begint vanuit de auto op de snelweg. Het zijn afwisselende beelden van de bestuurder (Alexander Pechtold) met point of view shots³⁹ vanuit deze bestuurder waardoor je de weg ziet. Hij rijdt over een snelweg die bijzonder rustig is, hij kan dus lekker doorrijden. Dan schakelt het beeld over naar zwart-wit beelden waarbij de achtergrond out of focus⁴⁰ is. Wat wel te zien is, is een close-up van Pechtold. Het lijkt op de tweede kamer waarin hij staat maar dat is in ieder geval te onduidelijk om in eerste instantie te kunnen zeggen. Tijdens het verhaal van Pechtold zien we beelden van de plaatsen waar hij het over heeft. Zijn verhaal begint bij het onderwijs en we zien dan ook de speelplaats van een basisschool. Na weer een korte onderbreking waarin we Pechtold in het zwart-wit in de kamer zien, zit hij nu binnen in de basisschool met jonge leerlingen te praten. Het klasje is relatief klein en zit in een groot licht lokaal. Na dit kopje onderwijs komt de arbeidsmarkt. Hierin wordt behalve de zwart-wit beelden geen enkele locatie getoond. Er zijn geen duidelijke beelden bij de arbeidsmarkt. Dit is een redelijk uniek punt van de D'66. Door het weglaten van welke locatie dan ook die de Nederlandse arbeidsmarkt zou kunnen voorstellen, is er geen enkele voorstelling mogelijk. Dit betekent dat tevens elke voorstelling mogelijk kan zijn. Het is zelf in te vullen wat de kijker interpreteert onder de locatie van de arbeidsmarkt. Waar scholing een duidelijker voorbeeld is (bij een basisschool heeft iedereen ongeveer wel hetzelfde idee) is de arbeidsmarkt veel abstracter. Door niemand in het specifiek te noemen, houden ze zich zo open voor een breder publiek. Bij de woningmarkt durft de D'66 wel weer wat meer te tonen. Het stukje gaat voornamelijk over de starters op de woningmarkt en het is te zien hoe Pechtold over een bouwterrein loopt waar appartementen worden gebouwd. Hij staat op verschillende locaties (op de steigers, onder aan een gebouw) te praten met iemand die aan zijn jas en helm te zien bij de bouw werkzaam is. Aan het einde van dit onderwerp zien we een aantal nieuwbouwhuizen die af zijn. Het korte kopje duurzaamheid wordt afgedaan met een shot vanuit de auto van een windmolen. In het laatste kopje democratie wordt teruggerepen op het begin van het filmpje. Pechtold rijdt in zijn auto en we zien hem Den Haag inrijden. Hij stapt uit, loopt naar het binnenhof en daar eindigt het filmpje.

Acteurs

Net zoals bij het filmpje van de PVV werkt de D'66 met een soort tussenkopjes die verschillende thema's aankaarten. Het doorlopende verhaal is Pechtold die in zijn auto naar Den Haag rijdt. Ondertussen bespreekt hij deze tussenkopjes en is het net of hij deze bij zijn reis aandoet. Van het 2:51 durende filmpje, is slechts 1:19 besteed aan kleurenbeelden met plaatsen waar Pechtold werkelijk is. De overige tijd gaat volledig op aan het zwart-wit interview met de lijsttrekker. In de kleurenbeelden bezoekt hij een basisschool. De school staat in een stads woonwijkje en de leerlingen zijn netjes gemengd. Allochtone kinderen en autochtone kinderen spelen in een ongeveer 50/50 verhouding met elkaar en geen van de kinderen wordt nadrukkelijk in beeld gebracht. Ook in het klaslokaal wordt enkel gebruik gemaakt van long shots⁴¹ en is behalve Pechtold niemand duidelijk in beeld gebracht. Elke acteur is niet meer dan een figurant waarvan geen enkele opvalt. Bij de woningmarkt is opvallend dat geen enkele starter in beeld is gebracht. Hoewel dit natuurlijk wel het onderwerp is van Pechtold zijn verhaal. De enige die verder in beeld zijn, zijn een collega van

³⁹ Bordwell, D., en Thompson, K., *Film Art: An Introduction, Seventh edition* (New York: McGraw-Hill, 2006).

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Ibid.

Pechtold en de man van de bouw die dingen lijkt uit te leggen aan deze twee. Deze man is een halve seconde met zijn gezicht in beeld en wordt verder alleen maar van een afstand gefilmd. Duidelijk is dat Pechtold de grote hoofdpersoon is in dit filmpje.

Geluid

Bij een dusdanig statisch filmpje waarvan meer dan de helft uit interview bestaat is de gesproken tekst natuurlijk van een enorm belang. In tegenstelling tot de SP en de PVV komt D'66 niet met bijzonder concrete problemen. Het filmpje begint met de tekst: "Nederland staat al veel te lang stil, deze hele kabinetsperiode ontbreekt het aan visie en leiderschap". Dit zet meteen de toon voor de rest van het verhaal. Het gaat in het bijzonder kalme betoog van Pechtold niet zozeer om de problemen van het individu aan te kaarten, het gaat hem meer om de problemen waarvan hij vindt dat Nederland die als geheel heeft. Termen als onderwijs, woningmarkt, arbeidsmarkt, duurzaamheid en democratie zijn abstracte termen waarvan niet meteen gezegd kan worden wat er nu mee wordt bedoeld. Het begin van D'66 is, net zoals de andere partijen hebben, een aanval op de huidige machthebbers. Het verschilt echter met partijen als de PVV en de SP op het punt dat het hier niet op de man wordt gespeeld. Er wordt hier niet gezegd dat Job Cohen zus doet, of dat Balkenende dat zou moeten doen. Er wordt een heel kabinet verweten geen visie te hebben. Het is een respectvol betoog waaruit minder emotie lijkt te spreken dan uit de voorgaande filmpjes.

Opvallendheden

Wat opvalt is dat de D'66 zich ontzettend op de vlakke lijkt te houden. Waar de SP zoveel mogelijk Nederlanders wilde betrekken door er zoveel mogelijk te laten zien, wil de D'66 niemand uitsluiten door praktisch niemand te laten zien. Behalve Pechtold krijgt niemand een gezicht, niemand heeft een mening en nergens worden aannames gedaan die mensen tegen het hoofd zouden kunnen stoten. Op het feit na dat Pechtold naar Den Haag rijdt, zou dit filmpje in elk Europees land opgenomen kunnen zijn. De inwisselbaarheid van de beelden is zeer opvallend. Om te laten zien dat D'66 vindt dat 'het Nederland' niet bestaat lijken ze ervoor te hebben gekozen om dan ook maar niks specifiek ervan te laten zien.

Het verhaal van Pechtold hierachter ondersteunt deze keuze enorm. Er wordt met geen woord gerept over recente beslissingen van politici waar D'66 het niet mee eens is of voorstellen waar de D'66 de laatste tijd mee op de proppen is gekomen.

Het kopje opvallendheden is bij de D'66 erg kort. Juist deze eigenschap maakt het tot een bijzondere opvallendheid. Het heeft veel minder meningen over de maatschappij dan de andere filmpjes omdat het gewoonweg bijna niets ervan laat zien.

Niemand herkenbaar in beeld op de diverse school van D'66.

Inwisselbaarheid van beelden.

Bijlage 4 analyse ChristenUnie zendtijd politieke partijen
<http://www.youtube.com/watch?v=hfWC60bJCas>

Achtergrond

De ChristenUnie begint zijn filmpje op een manier die wel wat weg heeft van een film van Hitchcock. Van dichtbij wordt een nog onbekend persoon gefilmd die 's nachts over straat loopt. De camera is gepositioneerd op een lage standpunt. Daarna is de man te zien dat hij door een zaaltje loopt waar blijkbaar een bijeenkomst of een congres over korte tijd zal beginnen. Dan wordt er overgeschakeld naar een vaste camerapositie waarbij in het zwart-wit een markt te zien is. In het midden van het scherm is een kader gemaakt waarin wel kleur te zien is. In dit gekleurde kader gaan verschillende mensen staan. Deze beelden worden afgewisseld met korte beelden van interviews met mensen op straat. Deze mensen staan op een geval na voor een winkel, telkens weer een andere. Deze beelden blijven elkaar afwisselen en soms zitten er weer zwart-witbeelden tussen van het congreszaaltje uit het begin. Ook in dit filmpje zit soms een interval, dat is een zwart scherm met daarin een tussenkopje zoals 'godsdienstvrijheid' of 'grenzen aan Europa'. Hierna zien we de man uit het begin, nu herkenbaar als André Rouvoet, de toenmalig partijleider van de ChristenUnie, bij dat zaaltje de pers te woord staan. Na 1 minuut verandert de stijl van het filmpje. Rouvoet wordt nu in kleur geïnterviewd en zit in een neutrale binnenomgeving. Het is niet te zien in wat voor soort setting hij zich bevindt. Hierna schakelen we weer terug naar zwart-wit beelden van Rouvoet die nu onmiskenbaar in beeld is gebracht. Hij vervult taken die je van hem als politicus zou mogen verwachten. Hij staat de pers te woord, loopt door de tweede kamer etc. Hierna wordt weer teruggeschakeld naar de meer onherkenbare beelden van Rouvoet in dat zaaltje. Er zitten nu al aardig wat mensen te wachten en hij loopt naar het podium. Na weer een kort interviewmoment wordt het congreszaaltje opeens in kleur getoond, Rouvoet is herkenbaar in beeld gebracht en hij spreekt de mensen toe. Het einde van het filmpje bestaat uit afwisselend beelden van enthousiaste mensen uit dat congreszaaltje en een soort 'best moments of' compilatie van Rouvoet. Hierin worden een aantal tv-fragmenten getoon waarin hij in het debat uitblinkt.

Acteurs

De hoofdpersoon in het spotje van de ChristenUnie is zonder twijfel André Rouvoet. Het filmpje is rondom hem opgebouwd. We zien hem op verschillende manieren in beeld gebracht. Zo heb je de rommelige handheld gefilmde zwart-wit beelden waarop hij nauwelijks herkenbaar is, de kleurenbeelden waarin hij dat wel is, het interview wat er weer heel rustig uit ziet en een aantal tv-fragmenten. Rouvoet gedraagt zich in deze beelden als een politicus. Hij spreekt een zaaltje toe en is bezig in de tweede kamer. Een werkelijke afspiegeling van de Nederlandse maatschappij lijkt er niet te zijn. Er zijn een aantal overige personages die echter een tegendeel bewijzen. Zo komen er veel mensen in het begin binnen het kader staan en komen er zelfs een aantal door middel van een interview aan het woord. Binnen het kader komen uiteindelijk twaalf keer een of een groepje personen te staan. De samenstelling daarvan is als volgt: 5 mannen, 6 vrouwen en een stelletje. Hier zit een vrouw bij met een donkere huidskleur bij en verder is iedereen blank. Daarnaast worden er ook nog een aantal interviews op straat afgenomen. Dit zijn er vier en de man-vrouw verdeling is hier 3-1 (er moet wel bij gezegd worden dat een vrouw niet in beeld wordt genomen maar haar stem is wel te horen). Alle mensen zijn oudere blanke mensen. De andere locatie die veelvuldig wordt gebruikt is het congreszaaltje, ook deze zit vol met acteurs (of ze nu willen of niet) en dit verteld ons ook wat meer over de samenstelling van de Nederlandse samenleving volgens de ChristenUnie. In het zaaltje zitten meer etnische groepen en die worden ook in beeld gebracht. In tegenstelling tot bijvoorbeeld het filmpje

van de PVV worden hier andere etnische groepen gefilmd. Het gaat vooral om mensen die lijken te komen van de Nederlandse Antillen, Suriname en Afrika. De afwezigheid hier, en in de rest van het spotje van de Noord-Afrikanen zoals Turken en Marrokanen is opvallend.

Geluid

Net zoals bij alle andere filmpjes wordt ook hier gebruik gemaakt van een doorlopende voice-over. Daarnaast zet de ChristenUnie ook een bepaalde sfeer neer door het gebruik van muziek. Er zit een duidelijke driedeling in het filmpje. In het eerste gedeelte worden de problemen van de samenleving volgens de ChristenUnie geschetst, dan wordt de oplossing gepresenteerd (André Rouvoet) en daarna volgt hoe Rouvoet dat nu eigenlijk allemaal oplost. In het gedeelte van de probleemstelling is de muziek nog somber en dreigend. Bij de presentatie van Rouvoet stopt deze muziek en gaat deze over in vrolijkere en snellere pianomuziek. Deze gaat door tot en met het einde van het filmpje. Hoewel Rouvoet in zijn gesproken tekst relatief kalm blijft is zijn tekst wel een aanval op het kabinet. Hij benoemt de plannen waar hij het niet mee eens is (lage inkomens gaan met deze begroting door de O-grens heen) en voert zijn eigen visie daarop aan. Hij benadrukt dat het kabinet met deze plannen en de huidige vertrouwenscijfers daarmee 'wel een gok neemt'. Op het einde van het filmpje zien we de tv-fragmenten van Rouvoet. Er is hier gekozen voor de momenten waarop hij enigszins fel in het debat zit. Hij verheft zijn stem, praat wat harder en heeft mooie one-liners.

Opvallendheden

De ChristenUnie heeft een mooie narratieve structuur zijn spotje gebracht. Naar mijn mening nog meer dan de PVV en al helemaal meer dan de SP en D'66. Er is duidelijk moeite gedaan om het spotje zo soepel mogelijk te laten verlopen. André Rouvoet is in dit verhaal het keerpunt waarop het allemaal toch goed lijkt te komen en hij is door het begin ook mooi opgebouwd. Het einde laat zien waartoe hij in staat is en dat hij ook fel van zich af kan bijten wanneer dat nodig is. Het filmpje is vooral opgebouwd om te laten zien wat voor een bekwame politicus Rouvoet is.

De samenstelling van de bevolking is er wel een die opvallend is. Vergeleken met de andere partijen lijkt de ChristenUnie een ander idee te hebben over welke etnische minderheden er in Nederland voornamelijk te vinden zijn. Het shot op 2:13 laat dat goed zien. We zien in dit shot veel mensen van niet-Nederlandse komaf. Het zijn echter niet de Marokkanen of Turken waarnaar in de andere filmpjes wel werd verwezen. Het zijn mensen vanuit buitenlandse Christelijke culturen. Een opvallende samenstelling van de bevolking met in het achterhoofd dat er een aanzienlijke groep Islamitische buitenlanders in Nederland woont. Het individuele geloof van deze mensen staat natuurlijk niet compleet vast, het is niet van hun gezicht af te lezen. Slechts van de man in het midden met zijn ketting met een kruis eraan kunnen we met enige zekerheid zeggen dat het een Christen is. Toch mogen we aannemen dat deze mensen uit een Christelijke cultuur komen.

Wat mij verder opvalt bij de ChristenUnie is dat ook zij de zo typisch Nederlandse markt gebruiken. Wat echter opvalt is dat de markt compleet anders is dan de markt die de PVV zo veelvuldig gebruikte. Hier is, op een donkere vrouw, geen buitenlander te herkennen en komt er zelfs iemand in oud Hollandse kledij voor de camera staan. Het is hetzelfde Nederland maar een totaal andere afspiegeling van de maatschappij op een soortgelijke locatie. Het roept de vraag op wie er nu eigenlijk gelijk heeft. Geen van beiden heeft natuurlijk echt gelijk. Het zijn momentopnames op verschillende markten. De keuze voor de markt als afspiegeling van Nederland is natuurlijk wel bewust en zo heeft de ChristenUnie bewust gekozen voor een Hollandse markt met veel blanke mensen.

Christelijke allochtonen.

ChristenUnie staat ook op de markt.

Bijlage 5 stills uit filmpje TON
<http://www.youtube.com/watch?v=mHCZrIDd03s&list=UUoymF4MuXDcYZgfvFFAX9EA&index=5&feature=plcp>

de Nederlandse samenleving volgens TON...

...wat goed de samenstelling van de partij weergeeft.